

خیزش مسکوت

تحولات انقلابی بحرین

علی بغیری

تهران - ۱۳۹۵

سرشناسه	: بغیری، علی، ۱۳۶۵.
عنوان و نام پدیدآور	: خیزش مسکوت: تحولات انقلابی بحرین / علی بغیری.
مشخصات نشر	: تهران: مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور، ۱۳۹۵.
مشخصات فهرس	: ۲۶۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۳۷-۹۷-۳ ریال: ۱۸۰/۰۰۰
وضعیت فهرس نویسی	: نیما
یادداشت	: کتابخانه.
موضوع	: ج.ش.های اسلامی -- بحرین -- تاریخ
موضوع	: اسلام -- کشورهای عربی -- تجدید حیات فکری
موضوع	: اسلام -- تجدید حیات فکری -- تاریخ -- قرن ۲۱ م.
موضوع	: بحرین -- تاریخ -- قرن ۲۱ م. -- جنبش‌ها و قیام‌ها.
رده‌بندی دیوینی	: ۹۵۳/۶۵
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ب۷/۳۵ ب۲۴۷ DS
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۸۸۷۸۴

www.asnoor.ir
Email: info@asnoor.ir

مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

نام کتاب: خیزش مسکوت: تحولات انقلابی بحرین

نویسنده: علی بغیری

تایپ و صفحه‌آرایی: مرضیه روشن‌روان گیلوئی

طراح جلد: مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۸۰/۰۰۰ ریال

کلیه حقوق این کتاب متعلق به مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور است.

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۵	نکات اصلی
۱۷	فصل اول: بیداری اسلامی
۱۷	مقدمه
۱۸	الف) اسلام خواهی
۲۱	ب) دیدگاه‌های مختلف
۲۲	۱. نو عثمانی برای
۲۷	۲. سلفیه وهابی
۲۹	۳. جمهوری اسلامی ایران
۳۲	۴. اخوان المسلمین
۳۶	ج) ارزیابی میزان موفقیت عملی و نظری دیدگاه‌های مختلف در بیداری اسلامی
۴۰	د) بیداری اسلامی بحرین
۴۲	نکات اصلی
۴۷	فصل دوم: آشنایی با بحرین
۴۷	مقدمه
۴۹	الف) جغرافیا
۵۰	ب) ژئوپولیتیک
۵۲	ج) جمعیت
۵۶	د) اقتصاد
۶۰	نکات اصلی
۶۳	فصل سوم: ساختار سیاسی، تشکله‌ها و جنبش‌ها
۶۳	مقدمه

- الف) ساختار سياسى ٦٥
- ب) تشکيل ها و جنبش ها ٧٠
١. جمعيت الاصاله (جمعیه الاصاله الاسلاميه) ٧١
 ٢. جامعه اسلامى المنبر (جمعیه المنبر الوطنى الاسلامى) ٧١
 ٣. الوفاق (جمعیه الوفاق الوطنى الاسلامى) ٧٢
 ٤. جنبش اقدام اسلامى (جمعیه العمل الاسلامى / أمل) ٧٥
 ٥. جمع على گرايان دموکرات (جماعه التجمع القومى الديموقراطى) ٧٧
 ٦. ميثاق (جمعیه ميثاق العمل الوطنى) ٧٧
 ٧. بلوک انصافى ٧٨
 ٨. جنبش عدالت (حرکه العداله الوطنيه) ٧٩
 ٩. تریبون توسعه دى (جمعیه المنبر الديموقراطى التقدمى) ٨٠
 ١٠. حرکت دموکراتیک ملی (جمعیه العمل الوطنى الديموقراطى - وعد) ٨٠
 ١١. جنبش اسلامى آزادگان بحرين (حرکه احرار البحرين الاسلاميه) ٨١
 ١٢. جنبش حق (حرکه حق حرکه الحریت و الديموقراطيه) ٨٢
 ١٣. ائتلاف جوانان ١٤ فوریه (ائتلاف شباب ثور ١٤ فبراير) ٨٣
 ١٤. انجمن شبیبای بحرين (جمعیه الشبیبه البحرینیه) ٨٥
 ١٥. جبهه آزادى بخش ملی بحرين (جبهه التحرير الوطنى - البحرين) ٨٥
 ١٦. جبهه مردمی آزادسازی بحرين (الجبهه الشعبیه لتحرير البحرين) ٨٧
 ١٧. جبهه اسلامى آزادسازی بحرين (الجبهه الاسلاميه لتحرير البحرين) ٨٧
 ١٨. حزب الله بحرين ٨٨
 ١٩. جنبش هسته های انقلابی (حرکه الخلايا ائويه) ٩٠
 ٢٠. حرکت اسلامى انصار الشهدا (حرکه الانصار الشهداء الاسلاميه) ٩٠
 ٢١. حزب الدعوه ٩٠
 ٢٢. جنبش اتحادیه کارگری ٩١
 ٢٣. حرکت ستمیذگان بحرين (حرکه المظلومين فى البحرين) ٩١

۹۱	۲۴. حزب بعث
۹۲	۲۵. حرکت ملی دانشجویان
۹۲	۲۶. جنبش زنان بحرین
۹۳	۲۷. حرکت دفاع از حقوق بشر
۹۳	(ج) جایگاه کنونی تشکلهای و چرایی آن
۹۵	نکات اصلی
۹۹	فصل چهارم: عوامل شکل گیری بیداری اسلامی در بحرین
۹۹	مقدمه
۱۰۰	الف) نقد برداشتهای فرضیت رقیب بیداری اسلامی
۱۰۰	۱. دیدگاه دموکراسی بنیان
۱۱۴	۲. دیدگاه ناسیونالیسم بنیان
۱۱۸	۳. دیدگاه اقتصادبنیان
۱۳۱	۴. دیدگاههای مبتنی بر روانشناسی اجتماعی (احساس نه واقعیت)
۱۴۱	۵. جنگ داخلی (جنگ قومی، سیاسی و فقهی)
۱۵۰	(ب) عوامل داخلی
۱۵۰	۱. حضور اکثریت شیعه
۱۵۱	۲. تأثیرپذیری از انقلاب اسلامی
۱۵۲	۳. انحصار و نبود آزادیهای واقعی
۱۵۳	۴. مخالفت با اکثریت شیعه
۱۵۵	نکات اصلی
۱۶۳	فصل پنجم: سیاستهای قدرت‌های منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای
۱۶۳	مقدمه
۱۶۶	الف) روابط بحرین و رژیم صهیونیستی
۱۷۰	(ب) روابط بحرین و ایالات متحده آمریکا
۱۷۳	۱. ناوگان پنجم دریایی آمریکا

۱۷۴	۲. کنترل خطوط انرژی
۱۷۸	۳. کنترل شیعیان
۱۸۱	ج) روابط بحرین و عربستان سعودی
۱۸۲	۱. روابط خانوادگی
۱۸۲	۲. قرابت سیستم‌های حکومتی
۱۸۳	۳. ترس از ایران
۱۸۴	۴. جلوگیری از تسری اعتراضات به عربستان، به ویژه مناطق شرقی آن
۱۸۴	۵. جلوگیری از ایجاد دولتی شیعی و افزایش نفوذ ایران در منطقه
۱۸۵	۶. حفظ منطقه ندر مشترک
۱۸۵	۷. حفظ پایگاه امریک در بحرین
۱۹۱	نکات اصلی
۱۹۵	فصل ششم: نتیجه‌گیری
۱۹۵	مقدمه
۱۹۵	الف) خلاصه
۲۰۶	ب) چرایی طولانی شدن تحولات بحرین
۲۰۹	ج) چشم‌انداز
۲۱۵	ضمائم
۲۱۵	الف) روزشمار تحولات بحرین
۲۴۹	ب) آمارها
۲۵۱	ج) نمودارها
	منابع و مأخذ

فهرست جداول

- جدول ۱: جمعیت بومی و خارجی بحرین ۵۳
- جدول ۲: نتایج انتخابات ۲۳ و ۳۰ اکتبر سال ۲۰۱۰ پارلمان بحرین ۶۸
- جدول ۳: فهرست برخی از مهم‌ترین تشکل‌های سیاسی بحرین ۷۰
- جدول ۴: تاریخ اولین انتخابات شورای شهرداری‌ها در کشورهای عرب خلیج فارس ۱۰۹
- جدول ۵: امکان حضور زنان در سیاست کشورهای اعضای شورای همکاری خلیج فارس ۱۱۰
- جدول ۶: حق رای زنان در اعضای شورای همکاری خلیج فارس ۱۱۱
- جدول ۷: نمره نهایی آزادی در اعضای شورای همکاری خلیج ۱۱۳
- جدول ۸: ارزیابی حجم ذخایر مایه در کشورهای منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا ۱۱۸
- جدول ۹: نرخ تورم در سوریه ۱۲۰
- جدول ۱۰: مقایسه نرخ تورم در کشورهای عربی ۱۲۶
- جدول ۱۱: وضعیت کشورهای خاورمیانه به لحاظ شاخص فقر ۱۲۷
- جدول ۱۲: وضعیت کشورهای خاورمیانه به لحاظ شاخص بیکاری ۱۲۸
- جدول ۱۳: وضعیت کشورهای خاورمیانه به لحاظ شاخص تورم ۱۲۹
- جدول ۱۴: واردات نفت به آمریکا از خلیج فارس بر حسب تعداد بشکه در روز ۱۷۵
- جدول ۱۵: بازیگران اصلی دخیل در خیزش بحرین ۲۱۰
- جدول ۱۶: سناریوهای آمریکا در قبال خیزش بحرین ۲۱۳
- جدول ۱۷: آمار کشته‌شدگان و مساجد تخریب‌شده ۲۴۹
- جدول ۱۸: آمار کشته‌شدگان به تفکیک جنسیت و گروه سنی تا تاریخ ۹ آوریل ۲۰۱۳ ۲۵۰
- جدول ۱۹: آمار کشته‌شدگان به تفکیک علت مرگ تا تاریخ ۹ آوریل ۲۰۱۳ ۲۵۰
- جدول ۲۰: تعداد کشته‌شدگان به تفکیک مناطق تا تاریخ ۹ آوریل ۲۰۱۳ ۲۵۰

فهرست نمودار

- نمودار ۱: مقایسه رشد جمعیت بومی و خارجی در بحرین ۵۴
- نمودار ۲: میزان تولید نفت خام مصر از ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۱ ۱۲۱
- نمودار ۳: تولید و مصرف نفت خام در سال‌های متمادی ۱۷۶
- نمودار ۴: تولید و مصرف نفت خام در مناطق جغرافیایی مختلف ۱۷۷
- نمودار ۵: روند تحولات بحرین در اولین ماه (فوریه ۲۰۱۱) شروع خیزش‌ها ۲۵۱
- نمودار ۶: روند تحولات بحرین در دومین ماه (مارس ۲۰۱۱) خیزش‌ها ۲۵۱
- نمودار ۷: روند تحولات بحرین در دو سال اول ۲۵۲

مقدمه

بحرین کشور کوچکی در همسایگی ایران است. این کشور به لحاظ تاریخی و فرهنگی رابطه‌ای تنگ با ایران دارد. این موضوع باعث شده که به ویژه درباره رابطه تاریخی این کشور و چگونگی جدا شدن آن از ایران، آثار متعددی به رشته تحریر درآید. آنچه در گذشته برای مؤلفان اهمیت داشت، ابعاد تاریخی مسئله بحرین برای ایران بود.

با این حال، با شروع تحولات خاورمیانه و تسری آن به بحرین، نگاه مؤلفان به موضوع جدیدی معطوف شده است. تحلیل خیزش‌های انقلابی بحرین موضوع جدیدی است که مؤلفان را به کنکاش فراخوانده است. با این حال، بیشتر آثار در قالب مقاله منتشر شده و از آنجا که در حجم محدود مقاله پرداختن به ظرایف و دقایق موضوع دشوار است، طبیعی است که این آثار از پرداختن به ابعاد و جزئیات متعدد این موضوع ناتوان بوده‌اند.

موضوع دیگر آن است که تحولات بحرین ویژگی‌ها دارد که آن را از تحولات مشابه خود در کشورهای دیگر متمایز می‌سازد. پررنگ بودن عامل شیعیان، طولانی شدن این تحول در عین تبدیل شدن آن به جنگ داخلی و سکوت نهادهای مؤثر بین‌المللی و رسانه‌ها، برخی از این ویژگی‌های منحصربه‌فرد هستند. درباره ویژگی‌های تحولات خاورمیانه در کشورهایی همچون تونس، مصر، لیبی و حتی سوریه با بازتاب گسترده جهانی همراه بوده است که ناآرامی‌های بحرین با سکوت رسانه‌ای و بی‌توجهی نهادهای مؤثر بین‌المللی مواجه است و این موضوع جای تأمل دارد. به عنوان مثال، سازمان ملل و شورای امنیت به سرعت در قبال تحولات سال ۲۰۱۱ لیبی واکنش نشان دادند. در ۲۲ فوریه ۲۰۱۱، مشاور دبیرکل سازمان ملل از حکومت لیبی تقاضا کرد که به مسئولیت خود در قبال شهروندان پایبند باشد. شورای امنیت نیز به سرعت در قبال تحولات لیبی واکنش نشان داد و با استناد به ماده ۴۱ منشور ملل متحد، قطعنامه ۱۹۷۰ را صادر کرد که

طی آن علاوه بر محکوم کردن اقدامات سرکوب گرایانه حاکمیت، اقدامات غیرنظامی را در قبال این کشور ضروری دانست و عضویت این کشور از شورای امنیت را به حالت تعلیق درآورد. در فاصله کوتاهی بعد از این قطعنامه، قطعنامه دوم به شماره ۱۹۷۳ صادر شد که در آن با استناد به دکترین «مسئولیت حمایت از غیرنظامیان» مجوز مداخله نظامی در لیبی را صادر کرد. این در حالی است که درباره بحرین و با وجود طولانی شدن فرایند سرکوب در آن، هیچ یک از نهادهای مؤثر بین المللی، همچون شورای امنیت، اقدامی صورت نداده‌اند و تنها نهادهای حقوق بشری، مثل عفو بین الملل بوده‌اند که به صدور بیانیه و اقدامات غیرالزام آور و بدون ضمانت اجرا متوسل شده‌اند.

از طرف دیگر، برای متخصصان موضوع بحرین مسجل است که ارتباط تنگاتنگی میان جامعه این کشور، جامعه و فرهنگ ایران برقرار است. این موضوع می‌تواند سرنخی باشد برای بررسی چرایی سکوت رسانه‌ای در قبال خیزش این کشور. اما برای فهم دقیق چرایی این سکوت، نیاز است ماهیت تحولات بررسی شوند. این همان دغدغه اصلی این اثر است. بنابراین، این اثر می‌کوشد تا با بررسی ابعاد مختلف تحولات انقلابی بحرین، به نحوی امنیت آن را مشخص سازد که خواننده بتواند از گذر مطالعه آن خودبه‌خود به پاسخی مناسب برای سکوت نهادها و رسانه‌های بین المللی در قبال تحولات بحرین دست یابد.

سکوت داعیان حقوق بشر می‌تواند بر ماهیت متفاوت این تحول از تحولات مشابه در سایر کشورهای منطقه تأکید ورزد. به عبارت دیگر، احتمال این موضوع زیاد می‌شود که تحولات بحرین در جهتی به غیر از دموکراسی خواهی و اعتراض به وضعیت اقتصادی باشد، چراکه این اصول نه تنها مخالف نظر جامعه جهانی نیستند، بلکه حمایت آن را نیز به دست خواهند آورد. به علاوه، وجود اشتراک زیاد میان جامعه بحرین و جامعه ایران احتمال این موضوع را تقویت می‌کند که تحولات بحرین در جهتی هم‌راستا با دیدگاه جمهوری اسلامی ایران صورت پذیرد.

با توجه به این ملاحظات، رفته رفته به فرضیه اصلی این کتاب نزدیک می‌شویم. این فرضیه در راستای آنچه که مقام معظم رهبری تبیین کرده‌اند، می‌باشد. ایشان تأکید دارند که تحولات خاورمیانه «بیداری اسلامی» است. این کتاب سعی دارد این فرضیه را در بحرین بررسی کند. در صورت تأیید این فرضیه، می‌توان سکوت رسانه‌ای غرب را به

میزان زیادی علت‌یابی کرد. در این راستا، کتاب حاضر سعی دارد تا در قالب فصول زیر درباره این مسئله کنکاش کند.

فصل اول بر این پیش‌فرض استوار است که اگر تحولات خاورمیانه را نتیجه اسلام‌خواهی بدانیم، این اسلام‌خواهی باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟ در این راستا مهم‌ترین فرضیه موجود در این باب، یعنی بیداری اسلامی را کاوش می‌کنیم. همچنین این فصل به سؤالات زیر پاسخ می‌دهد:

بیداری اسلامی چیست؟ آیا می‌توان الگوی واحدی از آن استنباط کرد؟ آیا برداشت‌های مختلف از اسلام، به برداشت‌های مختلف از اسلام‌خواهی منطقه نیز منتهی می‌شود؟ کدام برداشت را می‌توان بیداری اسلامی نامید؟ ویژگی‌های بیداری اسلامی چیست؟ در این فصل نشان می‌دهیم که اگر بنا را بر بیداری اسلامی قرار دهیم، کدام‌یک از الگوهای موجود بیشتر قادر به تبیین این است و چرا سایر الگوها این توانمندی را ندارند. برای این منظور، چهار الگوی کلان و مهم، بوعثمانی‌گرای، سلفیه، اخوان‌المسلمین و الگوی جمهوری اسلامی ایران، بررسی می‌شوند. این چهار الگو را می‌توان معروف‌ترین الگوهای موجود در جهان اسلام نامید که رقبای یکدیگر هستند. در پایان این فصل، به صورت مختصر موضوع بحرین را با توجه به قوی‌ترین الگو تحلیل می‌کنیم. میزان انطباق میان تحول بحرین با الگوی مذکور در فصول دیگر دقیق‌تر بررسی می‌شود.

فصل دوم سعی دارد تا به صورت اجمالی و مختصر خواسته‌ها را با ابعاد جغرافیایی، ژئوپلیتیک، جمعیت‌شناختی و اقتصادی این کشور آشنا سازد. این فصل به نحوی در آثار متعدد دیگر نیز انعکاس یافته است. با این حال، ویژگی‌های خاص این فصل در آن است که عوامل مذکور در رابطه با هدف کتاب بررسی می‌شوند. به عبارت دیگر، در این فصل سعی نموده‌ایم بر عواملی دست‌گذاریم که ما را برای فهم پیرامونی خیزش بحرین یاری می‌رسانند. این فصل تا حدودی خواننده را با دلایل اهمیت بحرین برای قدرت‌های بین‌المللی و همچنین برخی از ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و اقتصادی مؤثر در تحولات این کشور آشنا می‌سازد.

فصل سوم ساختار سیاسی بحرین را بررسی می‌کند. با این حال، تمرکز این فصل نه بر همه ابعاد ساختار سیاسی، بلکه بر پارلمان است. این فصل سعی دارد با توجه به نقش پارلمان، شکل‌گیری و ایجاد رقابت میان گروه‌های سیاسی بحرین را بررسی کند.

در این فصل سعی بر آن است تا روند مبدل شدن این گروه‌ها از گروه‌هایی انتقادی و طرفدار اصلاحات به گروه‌هایی انقلابی بررسی شود و در نهایت مشخص می‌شود که کدام جناح یا گروه در جلب نظر جامعه بحرین موفق‌تر عمل کرده است و چرایی این موضوع بررسی می‌شود. در این فصل نشان می‌دهیم که چگونه روند رقابت احزاب، تحولات را شکل می‌دهد و از میان اهداف مختلف چگونه از اسلام‌خواهی استقبال می‌شود و به توسعه فعالیت برخی احزاب می‌انجامد و چرا به تدریج اقبال عمومی از برخی احزاب به سمت احزابی دیگر تغییر پیدا می‌کند؟

پس از مقدمات تفصیل داده شده در فصول قبل، مهم‌ترین فصول کتاب دو فصل چهار و پنج هستند. فصل چهارم به عوامل شکل‌گیری تحولات بحرین مربوط است. برخلاف فصل دوم که بیداری اسلامی در آن مفروض بود، در این فصل سعی کرده‌ایم تا همه عوامل در بیداری اسلامی، و با نقد و بررسی نظریه‌های رقیب فرضیه اصلی کتاب بررسی شوند. برای اثبات رد نظریه تا جای امکان به آمار و ارقام استناد داده‌ایم. همچنین مشخص می‌کنیم که هر نظریه چه میزان موفقیت دارد. در این فصل سعی بر آن است تا علت‌العلل تحولات بحرین را بررسی کنیم. به عبارت دیگر، علت لازم این تحولات چه بوده است؟ بنا بر فرضیه کتاب، این علت را باید در بیداری اسلامی جست‌وجو کرد. در این فصل به سؤالات زیر پاسخ داده می‌شود:

چگونه و چرا علل دیگر را نمی‌توان علت‌العلل دانست؟ چرا تحولات بحرین به صورتی خاص شکل گرفته است؟ آیا تحولات بحرین در نتیجه نارضایتی اقتصادی رخ داده‌اند یا نارضایتی از فضای بسته و نبودن دموکراسی؟ میزان گیشات ناسیونالیسم عرب در تحولات بحرین چه مقدار است؟ آیا تحولات بحرین یک داخلی است یا رقابت میان احزاب برای در دست گرفتن قدرت؟ آیا می‌توان تحولات بحرین را با استفاده از تئوری‌های محرومیت نسبی و توقعات فزاینده تحلیل کرد یا خیر؟

در این فصل در درجه نخست، چگونگی تلاش هر یک از این نظریه‌ها را برای انطباق بر تحولات خاورمیانه و سپس میزان انطباق‌پذیری آن‌ها با نمونه بحرین بررسی می‌کنیم. همچنین، برای اثبات نظریه بیداری اسلامی، تا حدودی نظریات رقیب در سایر

۱. فعالیت حزبی در بحرین غیرقانونی است، با این حال، می‌تواند با عنوان تشکل‌ها و انجمن‌های سیاسی فعالیت کنند. برای سهولت در این کتاب به این تشکل‌ها، حزب گفته می‌شود.

کشورهای متحول شده را نیز بررسی می‌کنیم. در این فصل، برای اثبات فرضیه بیداری اسلامی، آمارهای متعددی از جمله آمار مربوط به شاخص‌های دموکراسی و اقتصاد در کشورهای عرب را بررسی می‌کنیم.

فصل پنجم در امتداد فصل قبل قرار دارد. در این فصل یکی دیگر از دلایل فرعی دخیل در شکل‌گیری تحولات بحرین را بررسی می‌کنیم. در حالی که در فصل قبل بر عوامل داخلی تمرکز کردیم، این فصل عوامل خارجی را مطالعه می‌کند. در این فصل چرایی اهمیت بحرین برای قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای و اهداف آن‌ها از حفظ رابطه با دولت بحرین را بررسی می‌کنیم. بخشی از پاسخ به چرایی سکوت جامعه بین‌الملل در قبال تحولات بحرین در این فصل روشن می‌شود. البته، ما بر سه بازیگر اصلی خارجی، رژیم سعودی، ایالات متحده و عربستان سعودی تمرکز می‌کنیم. در چرایی انتخاب این سه بازیگر باید گفت که بازیگران خارجی دیگر تا حدود زیادی از رفتار این سه تبعیت می‌کنند و روابط حکومت بحرین با این سه، به شدت حساسیت گروه‌های مخالف را برانگیخته است. در فصل ششم علاوه بر خلاصه، چرایی طولانی شدن تحولات بحرین و چشم‌انداز آن را بررسی می‌کنیم.

نکات اصلی

- در حالی که تحولات خاورمیانه در کشورهای مصر، تونس، مصر، لیبی و حتی سوریه با بازتاب گسترده جهانی همراه بوده است، ناآرامی‌های بحرین با گذشت چند سال همچنان در سکوت جامعه بین‌المللی گم شده است و این موضوع جای تأمل دارد.
- ارتباط تنگاتنگی میان جامعه بحرین با جامعه و فرهنگ ایران برقرار است.
- ماهیت تحولات بحرین از آنچه که در سایر کشورهای عرب رخ داده متفاوت است، چراکه در تمام آن‌ها غرب از مخالفان حکومت حمایت کرده یا حداقل از آن در مقابل مخالفان دفاع نکرده است. در بحرین نه تنها غرب از انقلابیان حمایت نکرده، بلکه شرایط را در جهت ایجاد خفقان و سرکوب آن‌ها فراهم ساخته است.
- فرضیه این کتاب آن است که هم‌سویی تحولات بحرین با بیداری اسلامی مدنظر جمهوری اسلامی ایران به ناخرسندی غرب از انقلابیان و سکوت در مقابل سرکوب آن‌ها انجامیده است.